

'Wij hebben altijd geïnvesteerd in een goede crisis management organisatie. Die investering zag je terug.'

Burgemeester Anton Barske over miljoenenbrand in Stein

Op 29 oktober 2009 brandt het winkelcentrum in het hart van het Limburgse Stein af. Het is de grootste Nederlandse miljoenenbrand van dat jaar. Tientallen winkels en een aantal woningen kunnen niet worden gespaard. Dichtbij het winkelcentrum staat de seniorenflat De Stevel en de brandweer moet alles op alles zetten om de flat te behouden. Burgemeester Barske blikt terug op de brand, de evacuatie van flatbewoners en de herbouw van het winkelcentrum.

'Het was net na middernacht toen bij mij het alarm afging. Bij een grote brand is het eigenlijk altijd de gewoonte dat ik ter plaatse ga. Al kort nadat ik bij de brand aankwam werd mij als relatieve leek al duidelijk dat de brandweer het niet meer eenvoudig uit zou kunnen krijgen. De vlammen waren zo overweldigend dat er geen houden meer aan was. Ik werd bijgepraat door de HOvD en begreep dat de brandweer al vrij snel had besloten om geen binnenaanval meer te ondernemen. Ook de woningen boven de winkels konden niet meer worden gered. De brandweer kon niet anders dan het winkelcentrum met een vloeroppervlakte van 9.000 vierkante uit te laten uitbranden. Alles werd ingezet op het behoud van de seniorenflat die tegen het winkelcentrum aan stond. Terwijl de brandweer een waterscherm optrok om te voorkomen dat de rook richting de flat zou waaien, heb ik de politie de opdracht gegeven om de flat te ontruimen. Als de wind tegen de flat zou slaan, dan zou er een soort schoorsteen zijn ontstaan. Dat risico konden wij niet nemen. Daarom zat er niets anders op dan middenin de nacht iedereen uit de flat te evacueren.'

Opvang en verzorging

De ontruiming van de flat lijkt makkelijker dan het is. 'Wij kwamen er op dat moment achter dat we niet altijd dezelfde taal spreken. De politie dacht in eerste instantie dat ze alleen overal hoefden aan te bellen. Maar ik wilde er zeker van zijn dat de hele flat leeg was. Dus is men opnieuw de deuren langsgedaan. Als er geen reactie van de bewoner kwam is een ruitje ingetikt en werd de deur ook opengemaakt. Met die actie hebben wij nog drie mensen uit de flat kunnen halen die anders over het hoofd waren gezien. In totaal zijn er ongeveer honderd mensen geëvacueerd. Onder meer een mevrouw die slaappillen had genomen en niets van de brand had gemerkt. Ook is nog een slechthorende mevrouw uit de flat gehaald.' Alle bewoners worden overgebracht naar een verzorgingshuis in de buurt. 'De politie zorgde verder voor de beveiliging van de flat, zodat niet iedereen in en uit kon lopen.'

Barske besluit vanwege de processen opvang & verzorging en voorlichting op te schalen naar GRIP3. 'Operationeel gezien ging de brandbestrijding bij het winkelcentrum uiteraard gewoon door. Drie uur na de brand was de helft van de parate troepen uit Limburg-Zuid op de been. Een volledige compagnie was ingezet. Op het gemeentehuis ontfermden wij ons op dat moment met name over de opvang van de getroffen flatbewoners en ondernemers. De mensen die in het verzorgingshuis waren ondergebracht konden daar niet de hele nacht blijven. Uiteindelijk vond de meerderheid van de mensen onderdak bij familie of vrienden. Voor dertig mensen hebben wij onderdak geregeld bij hotels in de regio.' Juist omdat de mensen verspreid worden opgevangen, zet de gemeente sterk in op het registratieproces. 'De volgende ochtend wisten wij van iedereen waar zij zaten en of zij hulpbehoevend waren. Een aantal mensen was in kamerjas de deur uitgegaan en mistte, omdat men niet terug mocht, hun bril, gebit, medicijnen of hoorapparaat. Voor die mensen hebben wij dingen moeten regelen.'

Twee mensen hebben in het hotel zelfs nog thuiszorg gekregen, totdat ze na drie dagen weer terug mochten naar de flat.'

Zwart geld

In de vergaderstructuur houdt Barkse er een a-typische aanpak op na. 'Waar het gemeentelijk beleidsteam normaal gesproken apart van de gemeentelijke deelprocessen vergadert, hebben wij dat hier in één vergadering bijeengestopt. De crisis was zo compact dat we dit een efficiëntere manier van werken vonden. Zolang iedereen in zijn eigen rol blijft, is dat bij een overzichtelijke calamiteit als deze een prima manier van werken. Op het moment van de brand zaten wij toevallig met een vacature voor communicatie. Wij hadden dus geen voorlichter paraat. Maar gelukkig hebben we een beroep kunnen doen op onze buurgemeente Sittard-Geleen. Ook uit Maastricht zijn mensen in het holst van de nacht naar Stein gekomen, om in het beleidsteam te helpen met de voorlichting. Toen de volgende dag de hulpdiensten afschaalden zijn wij als gemeentelijk beleidsteam nog doorgegaan. Er was nog het nodige te regelen, onder meer op het gebied van de beveiliging. Er zijn hekken neergezet en er is bewaking met honden geregeld, met name om de twee uitgebrande bankfilialen in het winkelcentrum te beveiligen. Wij kregen de dag na de brand al telefoontjes binnen van mensen die bezorgd informeerden of hun geld en waardepapieren nog wel veilig waren. Dat geld zat in de kluisjes in de kelder van de bank. Uiteindelijk viel de schade mee, omdat de kluisen door enorme betonwanden waren beschermd. Later die week is alles onder politiebewaking leeggehaald en overgebracht naar een ander filiaal. Dat is een *happening* op zich, waarbij de notaris aktes komt opmaken om te bevestigen dat alles ongeschonden is overgebracht. Ook de juwelier in het winkelcentrum was getroffen. De kluis was nog intact, maar er waren wel een aantal sierraden gesmolten. Dat zijn uitermate vervelende toestanden voor mensen die bijvoorbeeld van de trouwringen van hun ouders een broche hadden willen laten maken. Dat soort verhalen krijg je allemaal te horen.'

De ochtend na de brand informeert burgemeester Barske ook de gemeenteraad. 'De raad is daarna van tijd tot tijd op de hoogte gehouden. De raad gaf ons de ruimte en het vertrouwen, omdat men zag dat het goed liep en we goed voorbereid waren. Dat is in dit deel van de regio ook geen overbodige luxe. Met het Julianakanaal, de A2 en de nabijheid van Chemelot zijn wij ons van oudsher bewust van de risico's voor onze gemeente. Daarom heeft Stein altijd geïnvesteerd in een goede crisis management organisatie. Die investering zie je terug in de resultaten die je samen boekt. In de snelheid waarmee het team middenin de nacht bijeen is en in de manier waarop de taken worden opgepakt. Ook het college heb ik actief bij deze brand betrokken. Twee wethouders hebben meegelopen. Daardoor konden ze ervaren wat op dit soort momenten van een burgemeester wordt verwacht. Ze zagen hoe het achter de schermen werkt. Dat een burgemeester zich niet zozeer met de operatie ter plekke hoeft te bemoeien, maar zich vooral op de gemeentelijke processen en de nasleep van de brand moet richten.'

Brandstichting

De week na de brand komt de politie met een verklaring naar buiten dat zij uitgaat van brandstichting. Ik was enigszins ongelukkig met de stelligheid waarmee de politie de mededeling deed dat het brandstichting was. In Stein begonnen de geruchten direct rond te gaan. Want als het woord 'brandstichting' valt, dan weet iedereen zo'n beetje wel wie dat dan gedaan zou moeten hebben. Toen na forensisch onderzoek bleek dat brandstichting niet met volle zekerheid vaststond, moesten politie en het OM bakzeil halen. Als politie en justitie vooraf een slag om de arm had gehouden en alleen had gezegd dat brandstichting niet werd uitgesloten, zou er minder commotie in het dorp zijn geweest. Ik vind het onverstandig om zo'n stelling te betrekken als je dat uiteindelijk niet hard kunt maken. Bovendien speelt daarbij mee dat deze uitlatingen ook weer afstralen op de gemeente. Want de buitenwereld maakt niet altijd zo'n scherp onderscheid tussen de burgemeester aan de ene kant en het OM aan de andere kant. Voor veel mensen ligt dat toch in elkaars verlengde.'

Nasleep

Inmiddels is Stein middenin het proces van herbouw beland. Barske: 'Het hele winkelcentrum is gesloopt en zal worden herbouwd. Vlakbij het oude winkelcentrum verrijst een tijdelijk winkelcentrum. Daarover hebben we veel overleg gehad met de bewoners, omdat wij snappen dat het gedurende een aantal jaren een beperking van hun woongenot zal opleveren. Daarom hebben wij met de bewoners een contract gesloten, dat zij kunnen laten zien als zij tussentijds hun huis zouden willen verkopen. In het contract verplichten wij ons als gemeente om de situatie weer te herstellen zodra het nieuwe winkelcentrum gereed is. Over vijf jaar wordt de plek van het tijdelijk winkelcentrum blijvend groen. Het wordt dan onderdeel van een totaal nieuw centrumplan. Die garantie van onze kant heeft veel kou uit de lucht gehaald.'

Wouter Jong/NGB